

Metodika průvodce cochemskou praxí územního obvodu Okresního soudu Třebíč

1. Interdisciplinarita inspirovaná cochemskou praxí
2. Subjekty zapojené do interdisciplinární spolupráce
3. Role aktérů interdisciplinární spolupráce
4. Principy interdisciplinární spolupráce inspirované cochemskou praxí
5. Proces interdisciplinární spolupráce při rozvodu/rozchodu
6. Rodičovská odpovědnost
7. Nejlepší zájem dítěte
8. Co je jinak v opatrovnictví?

1. Interdisciplinarita inspirovaná cochemskou praxí

1

Jde o standardizovaný postup, ve kterém jsou jasně dané role, povinnosti a závazky ve vztahu ke všem profesím, účastníkům se opatrovnického sporu. Je také jasně daný časový rámec, aby bylo možné udržet zaměření na řešení a dosažení cíle a byla zachována jistá předvídatelnost postupu, která je důležitá pro jeho koordinaci. Tento postup funguje na základě vzájemné aktivní spolupráce profesí, která zaručuje provázanost, efektivitu a flexibilitu. Jde o koordinovaný postup, kdy každá z profesí ví, kdy do řešení rodičovského konfliktu vstupuje a jak má její vstup vypadat. Společně vytváří soustředěný tlak na rodiče, aby znovu převzali svou rodičovskou odpovědnost. Jde o funkční řešení opatrovnických sporů, které je zaměřené na práci s rodiči s cílem naučit je komunikovat na rodičovské úrovni. Principy rozhodnutí patří v první řadě do rukou rodičů, stejně tak jako odpovědnost za život jejich dítěte všechny profese jsou si rovny, jejich přispění k řešení je rovnocenné respekt, komunikace, orientace na perspektivu dítěte jsou důležité jak pro rodiče (a mezi nimi), tak pro všechny zástupce profesí (a musí fungovat i mezi nimi) výkon jednotlivých profesí musí být koordinovaný, jde o aktivní spolupráci, je nutné pravidelné setkávání členů interdisciplinárního týmu.

2. Subjekty zapojené do interdisciplinární spolupráce

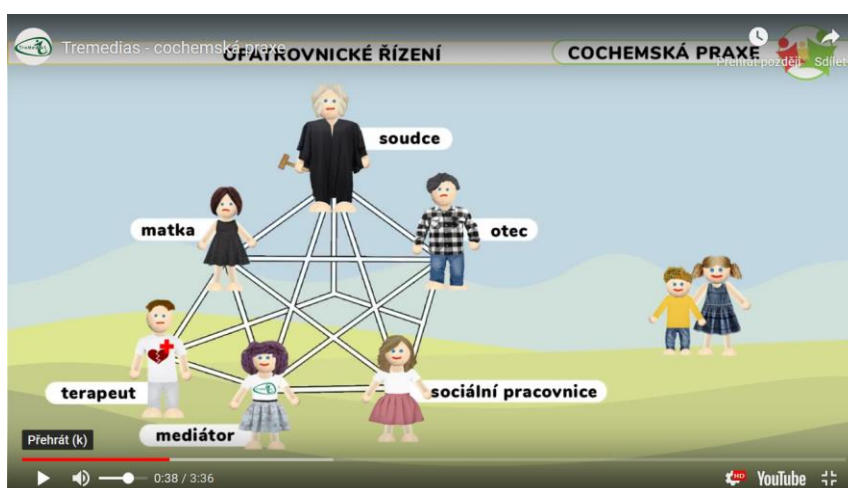
Interdisciplinarita týmů je sestavena z následujících profesí:

- Interdisciplinární tým
- Okresní soud Třebíč
- OSPOD jako opatrovník dítěte – ORP Třebíč, Náměšť nad Oslavou, Moravské Budějovice
- odborná pomoc – mediátor, terapeut – spolek TREMEDIAS, Střed z. ú., Psychocentrum
- neziskové organizace (spolky)

Pro všechny členy týmu představuje koordinovaná spolupráce určité konkrétní změny dosavadních postupů, kdy jsou jednotlivé role vázány na kompetence a zodpovědnost. Změna, která se týká naprosto všech, spočívá v přístupu k rodičům.

Stát zasahuje do řešení situace v podobě soudu a OSPOD, aby chránil zájem dítěte.

Hodnotí rodiče, kteří se ocitají v krizové životní situaci a bojují o to nejpodstatnější v jejich životě (své děti) a dle toho také vypadá jejich chování a jejich útočné strategie a nakonec vybírá nikoliv to nejlepší v zájmu dítěte, ale nezbyde mu, než zvolit to nejmenší zlo. Je důležité si přiznat, že stát nedokáže dítěti bez přispění rodičů zajistit ochranu jeho nejlepšího zájmu. Důkazem toho jsou případy, kdy opatrovnícké řízení končí zletilostí dítěte, předběžná opatření se stanou řešením na několik let a počet křivých obvinění jako nasazení ničivějších zbraní narůstá.

3. Role aktérů interdisciplinární spolupráce

3.1 Role soudu

Soud hraje v interdisciplinární spolupráci klíčovou roli. Bez jeho zapojení nelze zcela efektivně tuto praxi aplikovat. Je nejvyšší autoritou pro rodiče, protože v případě, že se jedná o jejich selhání, rozhoduje o uspořádání nezletilého po rozvodu. Je důležité, aby soud, respektive jeho opatrovníčtí soudci byli zapojeni aktivně do interdisciplinárního týmu. Tito soudci uznávají principy přístupu interdisciplinární spolupráce.

Co je tedy úlohou soudu:

Vést rodiče k znovupřevzetí společné rodičovské odpovědnosti za rozhodnutí

Orientuje rodiče na zájem dítěte

Odkazuje rodiče na využití odborné pomoci

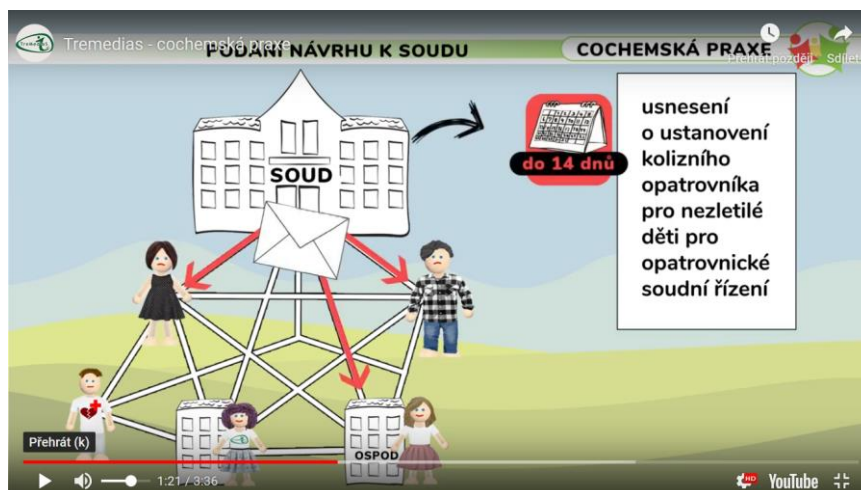
Ukládá využití odborné pomoci

- z pozice své autority: vytváří tlak na rodiče, vysvětluje, jak bude vyhodnocovat jejich rodičovské kompetence
- jmenuje OSPOD kolizním opatrovníkem
- ustanovuje soudního znalce (je-li to třeba)
- určuje postup v řízení (stanovení termínů jednání, nařízení poradenské péče, mediace...)

Jakou změnu přináší fungování v rámci interdisciplinární spolupráce soudům:

- zefektivnění práce (zkrácení délky sporu, lepší životnost dohod)
- soudci, případně i vyšší soudní úředníci jsou členy interdisciplinárního týmu, setkávají se s ostatními zástupci profesí, jsou otevření komunikaci, sladování principů a koordinování postupů
- zvýšené nároky na komunikační dovednosti soudců
- v první fázi přistupuje soudce k rodičům jako k partnerům, je jim nápomocen při převzetí odpovědnosti za osud svého dítěte, postupně, úměrně tomu, jak selhávají rodiče, stále více uplatňuje svoji autoritu
- soudce posuzuje rodičovské kompetence na základě vůle a ochoty rodičů nacházet společné řešení
- soudce klade důraz na faktické projevy chování rodiče, jeho ochoty spolupracovat a domlouvat se s druhým rodičem i odborníky, schopnost uzavírat a dodržovat zatímní dohody
- účinnější využívání znaleckých posudků, tzn. posudky jsou nařizovány pouze v případech, kdy existují důvodné pochybnosti týkající se rodičovských kompetencí, případně když má dítě specifické potřeby
- může se měnit organizace práce na soudu související s opatrovníčskou agendou (minitýmy, změny v práci VSÚ a podatelny)

3.2 Role OSPOD

Orgán sociálně právní ochrany dětí vystupuje v rámci opatrovnického řízení ve věci péče o nezletilé ve dvojí roli. Jako poskytovatel poradenství rodičům (11 odst. 1 písm. a) ZOSPOD) a v roli kolizního opatrovníka, bývá jím soudem jmenován pracovník OSPOD v naprosté většině případů (892 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb. OZ a 469 č. 292/2013 Sb. ZŘS).

Kolizní opatrovník

Výkon kolizního opatrovnickství v situaci rozpadu rodiny se v praxi zpravidla omezuje na provádění šetření v domácnosti a podání zprávy o poměrech dítěte na základě předchozí žádosti soudu. Jde o praxi, která se ale napříč republikou značně liší. Zatímco někde bývají rozhovory s dítětem standardní součástí práce kolizního opatrovníka, jinde se opatrovník s dítětem ani neseťká. Rutinně bývá soudy požadována zpráva o poměrech dítěte o jeho vztahu k rodičům a je vyžadováno provedení šetření v domácnosti/domácnostech. Tento postup je pro OSPOD zatěžující a pro soud má jen zřídka důležitou výpovědní hodnotu. Zatímco někde je kolizní opatrovník přítomen soudnímu jednání, jinde se nedostaví nebo se za něj dostavuje pracovník, který s rodinou nepracoval, s dítětem se nikdy neseťkal a s rodiči se vidí poprvé u soudu. Také vyhodnocování míry rizika ohrožení dítěte a z toho vyplývající úloha, kompetence a rozsah pravomocí OSPOD se liší, zejména mezi jednotlivými kraji, v závislosti na tom, jak krajský úřad metodicky vede své OSPODy. Také využívání výchovných opatření vůči

nespolupracujícím rodičům, nařizování prvního setkání s mediátorem (13 odst. 1 d) Zákona o sociálně právní ochraně dětí) nebo ukládání povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc (12 odst. 1 b) a c) Zákona o sociálně právní ochraně dětí) je značně závislé na kapacitě OSPODu, přetíženosti a zaužívaných postupech na jednotlivých OSPOD a bývá také velmi rozdílné. Poskytování sociálně právního poradenství V rámci poskytování sociálně právního poradenství pracuje OSPOD s rodiči, je povinen poskytnout jim informace týkající se právního rámce, pomoci rodičům zorientovat se v situaci, doporučit a případně zprostředkovat pomocné služby typu psychologického poradenství, mediace aj. Praxe je většinou taková, že OSPOD je za účelem poskytnutí poradenství a ještě častěji za účelem pomoci se sepsáním návrhu o úpravu péče o nezletilé dítě, případně i styku s ním, kontaktován jen jedním z rodičů. Obvykle pak OSPOD jedná nejdříve pouze s tímto rodičem, věnuje mu pozornost a čas, poskytuje rady, jak postupovat. Nezřídka také pomáhá sepisovat návrh o úpravu péče o nezletilé dítě, případně také styku s ním. To vše za situace, kdy má k dispozici výpověď pouze jednoho z rodičů, zná pouze jednu verzi příběhu. Přitom by měl při svém konání zohledňovat čl. 3.1 Úmluvy o právech dítěte, který říká, že Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány. Jeho rady a doporučení by tedy měly být v souladu se zájmem dítěte. Pokud budeme vycházet ze základní premisy, že je v zájmu dítěte mít i po rozvodu/rozchodu rodičů možnost realizovat svůj vztah k nim oběma, je zřejmé, že potřebujeme do řešení budoucího uspořádání života rozdělené rodiny od začátku zapojit oba rodiče a také vhodným způsobem dítě, přiměřeně jeho věku a schopnostem. Druhý rodič ale často ztrácí důvěru v OSPOD, už jen z toho titulu, že neměl možnost vyjádřit se k tvrzením toho druhého a podat svou verzi příběhu. Obává se, že OSPOD bude stranit tomu druhému a cítí se být znevýhodněn. Často právě z tohoto důvodu jakoukoliv spolupráci s OSPODem odmítá nebo se k ní staví skepticky. Přesvědčení, že kdo z rodičů kontaktuje OSPOD jako první, získá si jej na svou stranu, je mezi rodiči poměrně rozšířené.

Poznámka: lokální praxe Interdisciplinárního týmu ve vazbě na Okresní soud Třebíč, viz kapitola č. 5. Proces interdisciplinární spolupráce při rozvodu/rozchodu

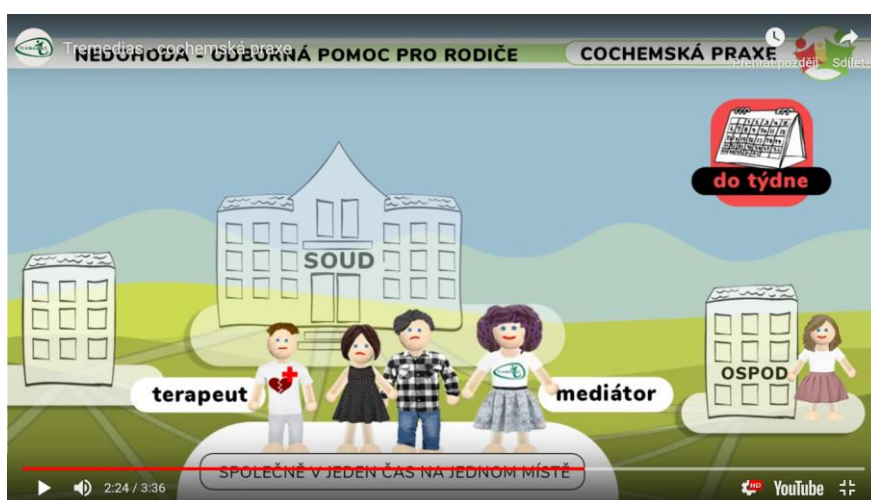
Role a úkoly OSPOD v interdisciplinární spolupráci V první řadě je OSPOD v rámci interdisciplinární spolupráce jedním ze členů interdisciplinárního týmu. Jeho vstup do řešení je koordinován, stejně tak vstupy ostatních. Každá z profesí ví, s čím a kdy do řešení rodičovského konfliktu vstupuje. Díky dohodnutému koordinovanému postupu a přijetí stejných principů ve vztahu k rodičům a dítěti OSPOD figuruje v rámci interdisciplinární spolupráce jako opatrovník dítěte (469/1 zřs), jeho úlohu je možné rozdělit do dvou typů intervence, a to **edukace rodičů a ochrana ohroženého dítěte**. Přičemž edukace rodičů je realizována hned na začátku jako preventivní intervence, která eliminuje ohrožení dítěte a ochrana ohroženého dítěte přichází až ve fázi poslední, kdy už situace dospěla k rozhodnutí úpravy poměrů nezletilého soudem, tedy v situaci, kdy rodiče prošli celým postupem interdisciplinární spolupráce a přesto ve svých rodičovských kompetencích selhávají, nedokázali se domluvit a intenzita nebo charakter jejich konfliktu dítě ohrožuje. Edukace - postup dle 11 odst. 1 písm. a) ZOSPOD poskytnutí poradenství nebo funguje v režimu kolizního opatrovníka 892 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb. OZ a 469 zákona č. 292/2013 Sb. ZŘS. Edukace rodičů je první intervencí do rodičovského sporu. Jde o edukaci základní. O odstranění nevědomosti rodičů. Zahrnuje seznámení rodičů s možnostmi úpravy poměrů k nezletilým dětem po rozpadu jejich vztahu, poskytuje obecné informace o stanovování výživného (může v praxi využít metodiku soudu), rodičovské odpovědnosti, formách péče, procesu a principech rozhodování soudem. Edukace je realizována v rámci společné schůzky obou rodičů na OSPOD.

3.3 Role odborné pomoci

Zapojení do řešení a (aktivní) participace v odborné pomoci jsou založeny na jasném definování zakázky (ze strany OSPOD nebo soudu) znalost jednotného postupu všech profesí (jasný kontext pro práci s rodiči) jako člen týmu pomáhá vytvářet soustředěný tlak na rodiče k převzetí rodičovské odpovědnosti a nalezení řešení v nejlepším zájmu dítěte. V rámci územního obvodu Okresního soudu Třebíč je vytvořena síť odborné pomoci formou rodinné mediaci a rodinné terapie, kterou zajišťují organizace TREMEDIAS, spolek a Střed, z. ú. a Psychocentrum.

Poznámka: lokální praxe Interdisciplinárního týmu ve vazbě na Okresní soud Třebíč, viz kapitola č. 5. Proces interdisciplinární spolupráce při rozvodu/rozchodu, 5.6 Žádost o odbornou pomoc, 5.7 Odborná pomoc rodičům

3.4 Role advokátů

Zapojení advokátů do interdisciplinární spolupráce v ČR nic nebrání. Ani samotná Advokátní komora, která je sice proti písemnému zavázání se ke smířčímu postupu, nevidí problém v tom, aby se advokáti svobodně rozhodli a touto smířčí cestou řešení rodičovského sporu šli. Podporu postupu dle principů cochemské praxe, resp. interdisciplinární spolupráce, vyjádřila i Unie rodinných advokátů (URA) a Sekce rodinného práva při České advokátní komoře (ČAK). Takový postup ovšem vyžaduje odvahu vystoupit z komfortní zóny, konfrontovat klienta s nepříjemnými dopady, umět mu vysvětlit, že prosadit to, co si přeje, může vést k jeho celoživotní prohře. Pokud tohle advokát zvládne, a v interdisciplinární spolupráci se může opřít o zástupce ostatních profesí, kteří mluví stejně, přináší klientovi v rámci své služby velkou přidanou hodnotu. Nebál se jít nad rámec své povinnosti, doprovodil klienta životní krizí a přispěl k úspěšnému vyřešení sporu. Získává nejen jeho vděk a důvěru, ale také potenciálního klienta do budoucna (a to nejen v rodinných věcech). Jak se mění práce advokáta: vede svého klienta ke smíru s druhým rodičem (V rámci poradenství, které klientovi poskytuje, pracuje s přesahem. Nebojí se klientovi vysvětlit, že jedinou výhodou pro všechny a hlavně pro klientovo dítě bude, pokud se rodiče naučí spolu domlouvat.) na základě svých zkušeností umí také zprostředkovat možné negativní dopady na dítě, pokud se bude spor a s ním spojený rodičovský konflikt zintenzivňovat a prohlubovat.

Poznámka: lokální praxe Interdisciplinárního týmu ve vazbě na Okresní soud Třebíč, viz kapitola č. 5. Proces interdisciplinární spolupráce při rozvodu/rozchodu, ze kterého je zřejmé, že advokáti nejsou aktivně zapojeni do interdisciplinární spolupráce na území OS Třebíč, nicméně jsou činěna opatření, vytvářeny příležitosti jejich potenciálního zapojení

4. Principy interdisciplinární spolupráce inspirované cochemskou praxí

Principy jsou založené na změně přístupu profesionálů k rodičům. Namísto zpochybňování posilují jejich rodičovské kompetence, ke kterým patří i výkon rodičovské odpovědnosti ve vzájemné shodě (876 odst. 1 Občanského zákoníku). Nastavují výchozí podmínky tak, aby od začátku vedli rodiče ke smírnému řešení, aby od začátku rodiče směřovali ke společnému cíli naučit se domlouvat v zájmu jejich společného dítěte. A jednoznačně a bez okolků je vést k jejich vlastní odpovědnosti a povinnostem.

Nebývá standardem, že by se profesionálové (soudce, pracovník OSPOD, pomáhající profese, soudní znalci, advokáti) navzájem respektovali, komunikovali spolu a vnímali práci ostatních jako přínosnou a hodnotnou.

Chápání **participace dítěte** v opatrovnickém řízení se někdy omezuje na šablonovitý postup, který sestává někdy z rozhovoru pracovníka OSPOD s dítětem, někdy výslechu dítěte soudem a ve výjimečných případech v zajištění nějaké služby pro dítě samotné. Postup není standardně a bohužel ani správně uchopen. Někdy přitom dochází k neúměrnému zatěžování dítěte a přenášení odpovědnosti za rozhodnutí, které mají nést v první řadě jeho rodiče, když selhávají, pak soud.

Nutným předpokladem respektování nejlepšího zájmu dítěte je práce s jeho rodiči, kteří o něj jeví zájem, chtějí se oba i nadále podílet na péči o něj a vychovávat jej. Je nutné si uvědomit, že chci-li pomoci dítěti, musím v první řadě pomoci jeho rodičům. Bez jejich vůle a přispění není v moci žádné ze státních institucí (ani soud ani OSPOD) blaho dítěte zajistit. Změna v přístupu k rodičům je další klíčovou změnou v myšlení a postoji jednotlivých profesí. Cílem všech zúčastněných by měla být podpora a rozvoj rodičovských kompetencí.

Jaká je pozice rodiče v rozvodové situaci? Je třeba si uvědomit, že rodiče se ocitají v životní krizi. Rozvod představuje jednu z nejvíce stresujících událostí v naší kultuře. Po smrti blízké osoby je považován za jedno z největších životních traumat. Vyrovnat se s ním může trvat velmi dlouho. Navíc zatímco smrt někoho blízkého je konečná, důsledky nezvládnutého rozvodu mohou dotýcného, a samozřejmě i všechny kolem něj, provázet ještě roky po rozvodu samotném a připomínat se v každém dalším malicherném sporu s bývalým partnerem. Je důležité nezapomínat na fakt, že rodiče jsou v krizové životní situaci a některé jejich projevy chování tomu mohou odpovídat. Důležité je odvést je od toho, co bylo, k tomu, co je teď a co bude. Tedy společná budoucnost rozdělené rodiny. Odklon od partnerské roviny, k rovině rodičovské. Do doby, než se začne řešit úprava poměrů dítěte po rozvodu/rozchodu, je téměř každý rodič dobrým rodičem, přijatelným pro stát a většinovou společností uznaný jako způsobilý. Jeho rodičovství není nijak blíže hodnoceno, není přezkušováno a šetřeno. Stát (ať už v roli jakékoliv instituce) nezpochybňuje jeho rodičovské kompetence, nekontroluje, v jakém prostředí své dítě vychovává, nešetří, nehodnotí a nesrovnává. Jakmile tato situace nadejde, je rodič nucen obhajovat se coby dobrý a způsobilý rodič a dokonce by měl ze srovnání vyjít jako ten lepší, chce-li o své dítě dále pečovat, vychovávat jej, trávit s ním svůj čas, uplatňovat na něj svůj vliv. Takový přístup ke smírnému řešení nevybízí. Co potřebují rodiče, aby byli schopni realizovat svou rodičovskou odpovědnost, přijmout ji a změnit svůj postoj naučit se s druhým rodičem svého dítěte domlouvat?

Rodiče potřebují:

RESPEKT potřebují být respektováni ve své rodičovské roli = oba jste důležití pro své dítě, oba máte v jeho životě místo

DŮVĚRU věříme, že svůj konflikt zvládnete vyřešit

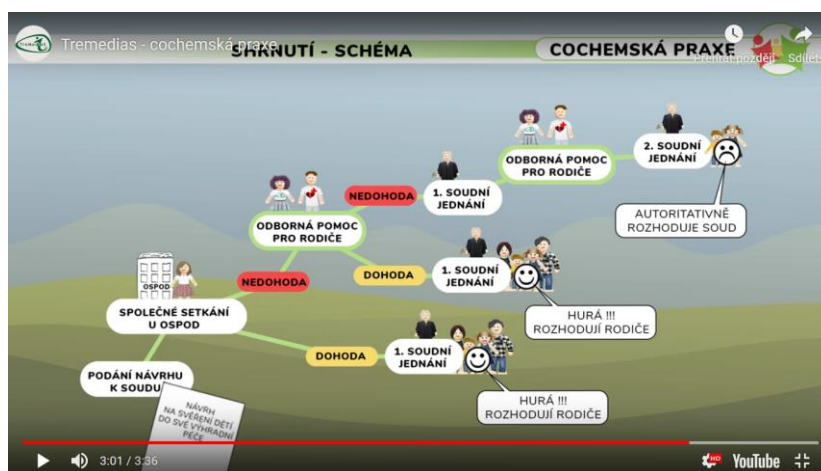
POMOC pomůžeme vám naučit se domlouvat v zájmu vašeho společného dítěte

ZPLNOMOCNIT KE ZNOVUPŘEVZETÍ SPOLEČNÉ RODIČOVSKÉ ODPOVĚDNOSTI rozhodnutí je na vás, smíte a měli byste rozhodovat o budoucím životě svého dítěte

5. Proces interdisciplinární spolupráce při rozvodu/rozchodu

Cílem metodiky koordinového procesu interdisciplinární spolupráce při rozvodu/rozchodu je zpřehlednit jednotlivé fáze opatrovnického řízení v režimu Cochemské praxe s důrazem na výkon role kolizního opatrovnictví. Jedná se o nastavený proces lokální praxe ve vazbě na působnost Okresního soudu Třebíč, který byl spoluvytvářen Interdisciplinárním týmem, tedy aktivně zapojenými aktéry subjektů: OSPOD Třebíč, Náměšť nad Oslavou a Moravské Budějovice; Okresního soudu Třebíč a spolku TREMEDIAS. Metodický dokument procházel průběžně úpravami ve vazbě na zakázky sociálních pracovníků, možnosti okresního soudu a především na definované a sdílené potřeby rozvádějících/rozcházejících se rodičů nezletilých dětí. Sladováním společného postupu všech zapojených aktérů v rolích kolizního opatrovníka, soudce, vyššího soudního úředníka, mediátora a terapeuta, byl vytvořen inovativní nástroj interdisciplinární spolupráce pro podporu rodičů s cílem jejich posílení při konsenzu o úpravě poměrů jejich dětí bez autoritativního rozhodnutí soudu.

5.1 Rodič podává návrh na zahájení opatrovnického řízení k soudu

Rodič/rodiče nezletilého dítěte podávají návrh na úpravu poměrů k nezletilému dítěti/dětem při rozvodu/rozchodu na Okresní soud v Třebíči. (viz příloha č. 1 *Návrhy vzory OS Třebíč*) Zmiňované vzory návrhů je možné stáhnout i z webového portálu OS Třebíč: <https://justice.cz/web/okresni-soud-v-trebici/formulare>.

Interdisciplinární spolupráce v opatrovnických řízeních je funkční již od podání návrhu, mezi aktéry IDT je dohodnuto, že na podatelně OS Třebíč bude ověřována úplnost podávaných návrhů. V případě, že budou návrhy neúplné, budou chybět telefonické a e-mail kontakty na rodiče, budou doplňovány. V případě, že podává návrh právní zástupce rodiče/rodičů, budou rodiče prostřednictvím něj vyzváni k doplnění kontaktních údajů. Cílem doplňování návrhů o kontakty na rodiče je urychlení a zajištění pružnosti procesu opatrovnického řízení již od jeho samotného začátku. OS zaznamenává kontaktní údaje rodičů do usnesení o ustanovení kolizního opatrovníka, který následně obratem, respektive ve lhůtě 14 dnů předvolává rodiče k prvnímu společnému jednání na OSPOD.

Pokud je návrh podán prostřednictvím pošty a návrh neobsahuje kontaktní údaje rodičů, jsou ze strany okresního soudu následně v rozesílaném usnesení účastníci vyzýváni ke sdělení kontaktních údajů pro OSPOD.

Za ideální stav je možné považovat situaci, kdy návrh k soudu podávají **edukovaní rodiče**. Jedná se o rodiče, kteří jsou vybaveni znalostmi o zásadách a postupech cochemského přístupu a vědomě se rozhodují o využití své rodičovské kompetence pro řešení úpravy poměrů svého nezletilého dítěte. Zodpovědným, kompetentním se rodič stává prostřednictvím aktérů subjektů zapojených do interdisciplinární spolupráce, kteří přenášejí jednotné informace s cílem zajištění transparentnosti a přehlednosti. Edukace rodičů může probíhat v osobní rovině např. v rámci poradenství při výkonu sociálně-právní ochrany dětí, za využití tištěných materiálů – letáků (viz příloha č. 4a,b Cochemská praxe leták), prostřednictvím webových portálů, a to i s využitím speciálně vytvořeného videospotu cochemské praxe, viz https://www.youtube.com/embed/bQse_mRuj84?rel=0

Je potřeba rozlišovat, zda se jedná o rozvod nebo rozchod rodičů. Pokud rodiče nejsou sezdáni, měli by být od počátku edukováni v tom směru, že pokud jsou schopni se dohodnout, nemusí podávat návrh k soudu - viz ust. § § 908 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dle kterého nežijí-li spolu rodiče nezletilého dítěte, které není plně svéprávné, a nedohodnou-li se o úpravě péče o takové dítě, rozhodne o ní i bez návrhu soud.

5.2 Zahájení opatrovnického řízení

Po zahájení opatrovnického řízení **vydává Okresní soud Třebíč usnesení o ustanovení kolizního opatrovníka**, (viz příloha č. 2 Vzor usnesení opatrovník), a prostřednictvím poštovní zásilky rozesílá účastníkům řízení ve lhůtě do 14 dnů:

A/ na OSPOD - Třebíč, Náměšť nad Oslavou, Moravské Budějovice – dle místní příslušnosti správního obvodu. Součástí usnesení OS Třebíč jsou kontakty na rodiče nezletilých dětí, které mají za cíl možnost bezprostředního zkontaktování rodičů kolizním opatrovníkem pro společné jednání rodičů na OSPOD.

B/ rodičům nezletilého dítěte zasílá OS Třebíč současně s usnesením o ustanovení kolizního opatrovníka také rodičovský plán s poučením rodičů o jeho společném vyplnění (*viz příloha č. 3 Rodičovský plán*) + leták ve věci péče o nezletilé děti za využití metod a principů tzv. cochemské praxe (*viz příloha č. 4a,b Cochemská praxe leták*).

Poznámka: V příp. změny výživného OS nezasílá rodičovský plán, OSPOD neposílá rodiče na odbornou pomoc.

5.3 OSPOD zahajuje výkon kolizního opatrovnictví/příprava sociálního pracovníka na jednání

Po obdržení usnesení zaslání Okresním soudem Třebíč předvolává kolizní opatrovník oba rodiče ke společnému jednání, a to ihned, respektive ve lhůtě do 14 dnů. **K předvolání rodičů** je možné využít telefonického kontaktu, případně předvolanky s termínem společného jednání matky a otce dítěte. **Cílem společného jednání** rodičů dítěte v jeden čas na jednom místě je podpora kooperace rodičů v hledání řešení v nejlepším zájmu jejich dítěte/děti. Zásada společného jednání rodičů je uplatňována nejen při jednání s kolizním opatrovníkem, ale v rámci celého procesu, tedy všemi aktéry interdisciplinární spolupráce. Zásadně se tak mění praxe sociální práce v rámci opatrovnických řízení, kdy v minulosti bylo běžným způsobem vést oddělená jednání s rodiči. Kolizní opatrovník se tak ve své praxi může, respektive pravděpodobně bude setkávat s „potřebou“ rodičů na individuální konzultace. V případě, že jeden z rodičů má snahu kontaktovat OSPOD, je mu vysvětleno, že se věc týká jejich společného dítěte a je tedy třeba, aby se rodiče na schůzku oba dostavili. Kolizní opatrovník asertivně argumentuje tím, že pravidlo společného jednání s rodiči je dodržováno v průběhu celého opatrovnického řízení a všemi zúčastněnými, tedy nejen OSPOD, ale i v rámci odborné pomoci (mediátorem, terapeutem) a soudem.

Kolizní opatrovník je v roli nestranného odborníka, který vystupuje neutrálně a transparentně při hájení zájmu dítěte. Jedná se o prevenci rizika, kdy se sociální pracovník stává prostředníkem mezi rodiči v konfliktu. Společným jednáním rodičů je eliminováno riziko „využití“ sociálního pracovníka pro předávání či přeposílání informací, tendence jednoho z rodičů „vtahovat“ sociálního pracovníka do koalice, tedy získávat na svoji stranu s cílem individuálního prospěchu při řešení situace dítěte.

Orgánem sociálně-právní ochrany dětí vyžadovaná **přítomnost obou rodičů má oporu v zásadě posilující zodpovědnost rodičů** ve vztahu k jejich společnému dítěti. Kolizní opatrovník argumentuje tím, že nejpozději u soudu se budou muset rodiče sejít a schopnost sejít se ke společné schůzce na OSPOD, bude soudce hodnotit jako pozitivní projev jejich rodičovských kompetencí. V případě, že se nebudou chtít rodiče nebo rodič ke společnému jednání dostavit, jsou kolizním opatrovníkem poučeni o tom, že tento přístup bude zohledňován při rozhodování soudu.

V situaci, kdy se **rodiče dítěte domáhají účasti svých zástupců** (advokátů, zmocněnců) při společném jednání, poučí sociální pracovník rodiče, že plná moc právního zástupce rodičů je k právním úkonům, které se během jednání s rodiči činit nebudou. Účast rodičů je nezastupitelná (nelze přenést rodičovskou odpovědnost). Advokát má pasivní roli, může naslouchat, ale nemůže zasahovat do

průběhu společného setkání s rodiči! Vzhledem ke skutečnosti, že se nejedná se o právní úkon, je vhodné v tomto směru vést v rámci edukace rodiče i advokáty. **Zmocněnec rodiče může nahlížet do spisové dokumentace.** Jde výhradně o nahlížení do spisu, za dané situace sociální pracovník se zmocněncem nejedná, nekonzultuje případ! V rámci preventivních opatření je vhodné, když zmocněnec nahlíží do spisové dokumentace prostřednictvím jiného sociálního pracovníka než je klíčový pracovník, nedochází ke konzultaci případu, je udržena hranice pouhého nahlížení do spisu.

Pro společné jednání rodičů využívá kolizní opatrovník inspirací „Základních vět při schůzce s rodiči“ (viz příloha č. 6 Základní věty při schůzce s rodiči), které nabízí vhodné strategie vedení a průběhu jednání s rodiči, co pomáhá při jednání s rodiči v jeden čas na jednom místě, věty, které fungují, otevřené otázky.

Důležité je transparentní **vymezení zodpovědnosti sociálního pracovníka za proces a rodičů za výsledek.** Kolizní opatrovník popisuje rodičům své profesní kompetence v průběhu opatrovníckého řízení: neutralita, nestrannost, hájení nejlepšího zájmu dítěte...vedení společných jednání rodičů, využití nástrojů odborné pomoci, možnosti uskutečnění pohovoru s dítětem, možnost realizace místního šetření, účast při jiném soudním roku a při soudním jednání s důrazem nepřebírání zodpovědnosti za výkon rodičovských kompetencí, které jsou zodpovědností rodičů samotných ve vztahu k jejich společnému dítěti.

Základní věty při schůzce s rodiči

- ✓ Proč jste tady, jaký řešíte problém?
- ✓ Jaká je Vaše představa řešení?
- ✓ Jakou roli v této Vaší představě řešení má druhý rodič?
- ✓ Jakou roli obecně by v životě Vašeho dítěte měl mít druhý rodič?
- ✓ Informovali jste o situaci Vaše dítě, co na to říká, jaké má přání? – tato otázka jen pokud je dítě přiměřeného věku, cca od 6 let.
- ✓ My nejsme zodpovědní za to, co se stalo.
- ✓ My Vás budeme provázet.
- ✓ My Vám poskytneme bezplatné poradenství.
- ✓ Vy jste kompetentní.
- ✓ Co zrovna Vaše dítě prožívá, víte to?
- ✓ My jsme cizí lidé.
- ✓ My dítě tolik neznáme jako vy.
- ✓ My jsme tady za dítě.
- ✓ Chceme, aby se dítě cítilo bezpečně.
- ✓ Snažíme se najít společnou cestu.
- ✓ Normální je domluvit se.
- ✓ Měníte zásadně život svého dítěte, mějte to na paměti.
- ✓ Nemůžeme rozhodovat za Vás rodiče.
- ✓ Nehledáme viníky a nedíváme se, co bylo, ale je třeba dívat se do budoucna.
- ✓ Oba patříte k dítěti a ono k Vám.
- ✓ Vaše dítě nemá být zbraní a ani poštovním holubem.
- ✓ Vaše dítě Vás potřebuje vidět šťastné.
- ✓ Neumíme a nemůžeme řešit Vaše osobní konflikty a nestaneme se spojencem jednoho z Vás proti druhému.
- ✓ Můžeme Vám pomoci dospět k dohodě.

- ✓ My jsme tady kvůli dítěti, aby se cítilo bezpečně a aby si našlo svoje místo v nové situaci.
- ✓ Respektujeme Vás oba, jako rodiče.
- ✓ Jste oba důležití v životě dítěte, oba máte pro dítě hodnotu a my to respektujeme.
- ✓ My jsme tu od toho, abychom pohlídali, že to nebude v rozporu se zájmy dítěte.

5.4 První společné jednání rodičů dítěte na OSPOD

Cílem prvního společné jednání kolizního opatrovníka s oběma rodiči současně je:

- ✓ edukace rodičů,
- ✓ hledání řešení rozchodu/rozvodu v nejlepším zájmu jejich dítěte,
- ✓ projednání rodičovského plánu,
- ✓ předání dopisu dítěti.

Pro první společné jednání kolizního opatrovníka s rodiči se doporučuje využití časové dotace v rozsahu 2 hodin a maximální četnosti 3 setkání rodičů na OSPOD.

Východiskem pro společné jednání rodičů na OSPOD a jejich edukaci kolizním opatrovníkem je „**Rámec normalnosti**“ (viz příloha č. 7 *Rámec normalnosti*), který vymezuje konkrétní postoje a stanoviska jednotného přístupu interdisciplinárního týmu v opatrovnickém řízení (ve specifických oblastech např. témata kojení, kontakty v době prázdnin a svátků, péči o děti v době jejich nemoci, aspekty výživného, změnu bydliště dítěte se souhlasem druhého rodiče apod.)

„**Rámec normalnosti**“ podporuje jednotnost přístupu a jednotných sdělení, a to zejména tato:

- podporujeme zachování péče obou rodičů v maximální možné míře,
- normální je společná péče obou rodičů,
- v případě, že není možná společná péče, následuje vyjednávání o střídavé péči nebo o péči jednoho z rodičů s maximálně širokým kontaktem s druhým rodičem.

Pro přímou práci s rodiči se využívá „**Baterie otázek**“, které jsou kladeny na OSPOD, u odborné pomoci a na okresním soudu. Jedná se o otázky, které jsou pokládány rodičům při konzultaci s odborníky v rámci interdisciplinární spolupráce.

1. Co je to, na čem se potřebujete dohodnout? (S čím potřebujete pomoci?)
2. Jaká je vaše představa řešení? (Jak si to představujete?)
3. Jakou roli v tomto řešení má druhý rodič? (Jak vnímáte v životě dítěte druhého rodiče?)
Cílem je mapování zapojení druhého rodiče.
4. Informovali jste o situaci vaše dítě? Co na to říká? Jaké má přání? – Cílem je zjistit, jak vnímá situaci jejich dítě.

V ideálním případě přicházejí rodiče na první společné jednání na OSPOD s vyplněným „**Rodičovským plánem**“ (viz příloha č. 3 *Rodičovský plán*), který jim společně s usnesením o ustanovení kolizního

opatrovníka zaslal soud. Rodičovský plán je východiskem pro společné řešení v zajištění péče o dítě, je sadou otevřených otázek týkajících se dítěte a jeho bydliště, styku a komunikace rodičů a dětí, školy a mimoškolních aktivit, lékařské péče, finančního zajištění a komunikace rodičů. Za situace, kdy se jedná o shodu rodičů v péči o dítě je rodičovský plán východiskem pro uzavření dohody rodičů v péči o dítě, která může být výstupem již z tohoto prvního společného jednání na OSPOD. Za situace, kdy kolizní opatrovník zjistí, že rodiče dítěte nejsou ve shodě v zajištění jeho péče nebo se jedná o neshodu v některých částech rodičovského plánu a není možné uzavřít dohodu, komunikuje sociální pracovník s rodiči možnosti využití odborné pomoci v podobě rodinné mediace či rodinné terapie (viz kapitola č. 5.6 *Žádost o odbornou pomoc*)

Výsledek prvního společného jednání s rodiči sepisuje kolizní opatrovník do **protokolu o jednání** (viz příloha č. 8 *Protokol cochem vzor*), přičemž výsledkem je dohoda x nedohoda rodičů na péči, případně využití odborné pomoci.

Obsah/struktura protokolu

Pro potřeby soudního řízení je důležité v rámci sepisování protokolu o jednání věnovat pozornost oblastem ve vazbě na specifické potřeby dítěte.

- ✓ Dítě – škola, zájmy, kroužky, zdravotní omezení
- ✓ Rodiče – vzdělání, zdravotní omezení, příjmy, výdaje (informovat rodiče, že jestliže nesdělí příjmy na OSPOD, budou je dokládat při soudním jednání); v případě nedohody rodičů nebo v záležitostech snížení/zvýšení výživného se u rodičů také zjišťuje - jejich bydlení, s kým sdílí domácnost, kde pracují a jaké mají směny a kolik mají vyživovacích povinností.
- ✓ Vyjádření rodičů: jsme x nejsme dohodnutí
- ✓ Dopis dítěti: ano x ne
- ✓ Šetření: ano x ne

14

Kolizní opatrovník do protokolu zaznamenává také tu skutečnost, že byl rodičům předán „Dopis dítěti“ (viz příloha č. 5 *Dopis dítěti*), a to včetně informace, zda dopis rodiče přijali/nepřijali, zda je/není dítě ze strany rodičů informované o probíhajícím soudním řízení. V rámci rodičovské odpovědnosti a kompetence projednávají podmínky péče rodiče s dítětem s ohledem na jeho věk a zralost. V ideálním případě probíhá projednání s dítětem za vhodných podmínek a za přítomnosti obou rodičů, a to s respektem, že dítě je součástí procesu rozhodování, že má právo se vyjádřit, je ctěna zásada participace dítěte.

Za situace, kdy se jedná o neshodu rodičů v péči o dítě, tak projednává kolizní opatrovník s rodiči alternativu „pohovoru s dítětem“. Do protokolu zaznamenává, že bude realizován pohovor s dítětem, v jakém termínu, že oba rodiče mají možnost dítě k pohovoru na OSPOD doprovodit.

Místní šetření se v cochemské praxi nerealizuje za situace, kdy jsou rodiče ve shodě v tom, že jsou jim známy bytové podmínky druhého rodiče. V případě, že jeden z rodičů požaduje místní šetření, je realizováno na základě dohody kolizního opatrovníka s rodiči. I tyto skutečnosti šetření/nešetření se zaznamenávají do protokolu, a to i ve vazbě na soudní řízení a případnou argumentaci kolizního opatrovníka uskutečnění/neuskutečnění šetření podmínek bydlení.

Protokol podepisují oba rodiče.

Protokol neobsahuje závěr, sociální pracovník ho prezentuje před soudem osobně.

Poznámka k pohovoru s dítětem:

Rodiče by měli být o cíli, průběhu a podmínkách pohovoru s dítětem poučeni, viz záznam do protokolu. Oba rodiče mají možnost dítě k pohovoru doprovodit, účastnit se společného úvodu, poté jsou požádáni, aby ponechali dítě samotné s kolizním opatrovníkem, čekají 20-30 minut na chodbě. V praxi kolizního opatrovnictví se osvědčuje pro zjišťování názoru dítěte využívat projektivních socioterapeutických technik (např. inspirační karty, karty emocí, kamínky, herní pískoviště...začarované rodiny, tří přání, domečků...). Je vhodné využívat technik, kterým kolizní opatrovník věří, které „ladí“ s jeho přímou sociální prací a podporují kreativní a pro dítě méně zatěžující způsoby vedení rozhovoru. Kolizní opatrovník projednává s dítětem výstup pohovoru, tedy co je/není možné sdělit rodičům. Následně jsou k jednání opět přizváni rodiče dítěte, kterým je za přítomnosti dítěte ze strany kolizního opatrovníka sdělen výsledek pohovoru za přítomnosti dítěte. Vyhodnocení, kdy je dítě schopné absolvovat pohovor s kolizním opatrovníkem, záleží na „zralosti“ dítěte, obecně je doporučován věk od pěti let.

Kolizní opatrovník má možnost využít k pohovoru s dítětem i jiného odborníka v rámci sítě odborné pomoci, např. psychologa či terapeuta.

Pohovor s dítětem – zjišťování názoru dítěte je možné realizovat i prostřednictvím soudu, respektive soudce.

Společné jednání rodičů – je základním principem cochemské praxe. V situaci, kdy se rodič nebo rodiče domáhají individuálního setkání s kolizním opatrovníkem, tak je nezbytně nutné vymezit individuální poradenství (poskytnutí procesních informací a poučení) od sdílení „příběhu“ rodičem, tj. držení hranic poradenství. Sdílení „příběhu“ odkaz do prostor společného jednání rodičů v jeden čas na jednom místě.

Výjimky ze společného jednání rodičů:

- ✓ domácí násilí prokázané, a to např. rozhodnutím o vykázaní, kontaktem s intervenčním centrem, kontaktem s odbornou pomocí apod.
- ✓ práce v zahraničí – ověřená, v případě dohody rodičů lze komunikovat emailem, videokonference a není nutné společné setkání
- ✓ závažné zdravotní limity rodičů – prokázané a ověřené např. vyjádřením lékaře, že rodič není schopen se účastnit osobně, hledat možnosti jiných forem komunikace, např. on-line
- ✓ vzdálenost rodičů – v tomto případě je důležité zohledňovat termíny setkání, využít online formu, v případě dohody není společné setkání nutné

5.5 Informace OSPOD pro okresní soud

OSPOD zašle do 2 dnů od první schůzky s rodiči na Okresní soud v Třebíči ke spisové značce email (rchladvka@osoud.trb.justice.cz a jmastna@osoud.trb.justice.cz) s informací o jejím výsledku (zadat potvrzení o přijetí). Minimální obsah informací sdělovaných ze strany kolizního opatrovníka soudu: dohoda x nedohoda rodičů, postoj rodičů k situaci, doporučení nařízení mediace nebo terapie. V případě těžkého konfliktu rodičů, upozorní na tuto skutečnost v emailu. Soudce vyhodnotí potřebnost JSR.

Varianty předávání informací ze strany OSPOD pro okresní soud:

1. OSPOD předává, vždy informaci o výsledku prvního společného jednání s rodiči soudu – prostřednictvím e-mail sdělení ve lhůtě do 2 dnů
2. Po ukončení práce s rodiči zasílá OSPOD soudu Protokol jednání sepsaný s rodiči prostřednictvím datové schránky
3. Není-li možné sepsat s rodiči protokol z jednání, je na OS zaslána zpráva prostřednictvím datové schránky

Protokol: Po ukončení práce s rodiči zašle OSPOD na OS protokol z jednání (namísto původní zprávy).

Zpráva: Pouze v případě, že nelze použít protokol (komplikované, konfliktní případy). Obsahem jsou základní poměry rodičů (soudce z toho vychází) a sdělení o dětech – docházka do školy, zdravotní omezení (léky nebo zdravotní pomůcky) a mimoškolní aktivity (kroužky).

5.6 Žádost o odbornou pomoc

Pro účely pružného a efektivního sjednávání odborné pomoci rodičů ve formě rodinné mediace a rodinné terapie byl interdisciplinárním týmem dohodnutý proces využívání sdíleného kalendáře (viz příloha č. 9 *Manuál sdíleného kalendáře*) Jedná se o postup zadávání služby podpory rodičům. Do sdíleného kalendáře vkládají nabídky termínů odborné pomoci organizace TREMEDIAS a Střed. Přístup do sdíleného kalendáře mají sociální pracovníci OSPODů Třebíč, Náměšť nad Oslavou a Moravské Budějovice, soudci a vyšší soudní úředníci Okresního soudu Třebíč.

Sociální pracovník OSPOD zadává žádost o odbornou pomoc – do sdíleného kalendář s propisem na email a uvedením cíle spolupráce odborné podpory rodičů (zakázka, na které by rodiče měli pracovat). Do sdíleného kalendáře i do Protokolu o jednání vždy uvádět telefonický kontakt na rodiče. Koordinaci nabídky a poptávky odborné pomoci zajišťuje tým spolku TREMEDIAS.

Kdy volit v rámci odborné pomoci rodinnou mediaci, a kdy rodinnou terapii?

Kolizní opatrovník vyhodnocuje formu odborné podpory s rodiči dítěte, s ohledem na jejich pozice, potřeby a zájmy, a to vše ve vazbě na potřeby a zájmy dítěte. Při prvním společném jednání na OSPOD nemusí být jednoznačné jaká forma podpory je vhodná. Obecně je možné konstatovat, že pokud jsou rodiče v komunikaci výrazně vtahováni do minulosti, nejsou schopni komunikovat v přítomnosti a s výhledem do budoucnosti je vhodnější terapie, která má často vazbu k nezpracovaným minulým vztahovým záležitostem mezi rodiči dítěte. Mediace je nástrojem na podporu řešení aktuálního konfliktu, respektive neshody rodičů na péči o dítě či neshody v dílčích záležitostech (např. dohodnout na péči nebo rozšíření kontaktů).

V síti odborné pomoci je zajištěna tzv. prostupnost mezi mediátorem a terapeutem, např. když v prvním mediačním setkání vystoupí, že by bylo vhodné ze strany rodičů využít terapii, tak mediátor s rodiči tuto možnost projedná, výsledek je zaznamenán do dohody rodičů a „předá“ je do odborné pomoci terapeuta. O této změně informuje zadavatele zakázky, tedy OSPOD nebo soud.

Finanční úhrada odborné pomoci je nastavována dle aktuálních podmínek možností vícezdrojového financování subjektů zajišťujících odbornou pomoc vždy pro příslušný kalendářní rok¹

5.7 Odborná pomoc rodičům

O průběhu odborné pomoci informuje zadavatele – OSPOD nebo soud, ten, kdo odbornou pomoc poskytuje, tedy terapeut nebo mediátor ve lhůtě jednoho týdne. O výsledku poskytnutí odborné pomoci rodičům informuje OSPOD - soud mediátor nebo terapeut, a to tak, že zasílá zprávu o výsledku odborné pomoci ve lhůtě do týdne. Pokud žádá o odbornou pomoc OSPOD zasílá mediátor nebo terapeut zprávu emailem na OSPOD. Pokud žádá odbornou pomoc okresní soud, tak zasílá odborník zprávu emailem na OSPOD a prostřednictvím datové schránky na okresní soud. Do týdne od první intervence mediátor nebo terapeut zašle závěrečnou zprávu nebo informaci o dalším postupu.

Při výsledku zprávy o nedohodě nařizuje okresní soud jiný soudní rok nebo soudní jednání. Je-li výsledkem odborné pomoci dohoda, nařizuje okresní soud jednání.

¹ Finanční úhrada odborné pomoci v roce 2020: klienti OSPODů Třebíč, Moravské Budějovice a Náměšť nad Oslavou odbornou pomoc nehradí.

5.8 Okresní soud

5.8.1 Jiný soudní rok

Institut jiného soudního roku přináší velké výhody při aplikaci interdisciplinární spolupráce, přičemž je důležité, aby u jednání jiného soudního roku byl přítomen kolizní opatrovník, a je vhodné, aby byl přítomen pracovník poskytující odbornou pomoc rodičům, tedy terapeut nebo mediátor.

Průběh jiného soudního roku je méně formální, umožní zapojení rodičů do procesu rozhodování o svém dítěti, převzetí rodičovské odpovědnosti za osud svého dítěte. Soudce jasně uplatňuje svou autoritu a dává rodičům na srozuměnou, že jejich rodičovské kompetence bude hodnotit dle toho, jak jsou ochotni se aktivně podílet na hledání řešení kvůli svému dítěti. A rodiče jeho autoritu obvykle respektují. Celý proces se zefektivňuje.

V rámci jiného soudního roku soudce edukuje rodiče:

o principech a průběhu řízení, vysvětluje typy péče, zdůrazňuje, že problémem není typ péče, ale hloubka rodičovského konfliktu (Dítě nebude prospívat v žádném typu péče, pokud budou rodiče v konfliktu); vede rodiče k samostatnému zajištění důkazních prostředků (potvrzení o výši příjmů, doložení nákladů na bydlení, oddací list aj.); informuje o tom, jak bude posuzovat jejich rodičovské kompetence, přičemž jsou zásadní:

- schopnost nahlížet na věc optikou dítěte
- schopnost respektovat druhého v jeho rodičovské roli
- vyhýbání se konfliktní strategii
- schopnost oddělit partnerský konflikt od rodičovství
- vůle uzavírat a dodržovat zatímní dohody (dočasné do doby uzavření dohody nebo rozhodnutí)
- pozitivní postoj k dobrovolné nebo uložené odborné pomoci (účast, aktivita, ochota řešit problém)

Soudce se ve vztahu k rodičům snaží: identifikovat problém, který jim doposud bránil v dohodě motivovat rodiče k zatímní dohodě (např. na dobu do příštího jednání) motivovat rodiče k vypracování rodičovského plánu motivovat rodiče k dobrovolnému vyhledání odborné pomoci, je-li to třeba. Při tom všem uplatňuje svou soudcovskou autoritu a stupňuje tlak na rodiče, aby převzali svou rodičovskou odpovědnost a uvědomili si, že rozhodnutí mají ve svých rukou a nepřenášeli svou odpovědnost na druhé.

Soudci Okresního soudu Třebíč mohou využít institutu jiného soudního roku dle aktuálních potřeb účastníků, respektive s ohledem na individuální vyhodnocení situace soudcem, který vede opatrovnícké řízení.

5.8.2 Soudní jednání

Při soudním jednání dochází ke schválení dohody, v případě nedohody autoritativně rozhoduje soud. Účast OSPOD na jednání OS – pokud se klíčový sociální pracovník nemůže zúčastnit jednání, je nutné zastoupení kolegou. Omluva jen výjimečně. Účast se vždy předpokládá.

6.Rodičovská odpovědnost

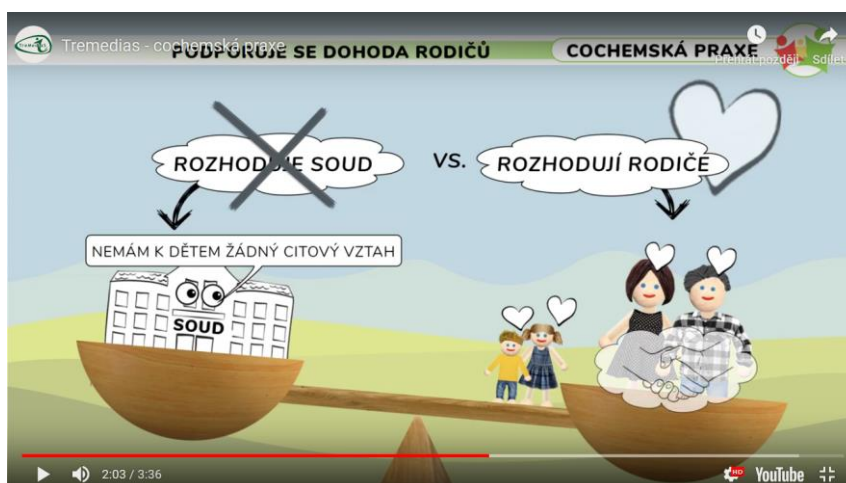
Je velmi důležité vést rodiče k jejich zodpovědnosti a neustále jim připomínat potřeby dítěte. Na jeho potřeby, přání, prožívání, potřebu vědět, co se děje a jak konkrétně se ho to bude dotýkat. Jak soudci, tak i pracovníci OSPODů jsou si vědomi možných dopadů rozpadu rodiny na dítě, tedy hlavně nevládnutí této situace jeho rodiči. Přesto je poměrně častým jevem určitý alibismus v jednání s rodiči, kdy se soudce nebo pracovník OSPOD obává asertivního jednání. To se nestydíte, hodit mi své dítě na soudcovský stůl jako kus masa, o kterém mám rozhodnout? Já vaše dítě neznám, nikdy mi na něm nebude záležet tak jako vám a mám o něm rozhodovat? To jsou slova a ve zkratce vyjádřený přístup k rodičům, Jürgena Rudolpha, prvního soudce, který začal aplikovat tzv. cochemskou praxi. Stejně tak otázky stěhování rodičů na velké vzdálenosti od sebe, přihlášení ke školní docházce bez vědomí druhého rodiče aj. jsou témata, která jsou rodičům podávána v obalu, nepřímou a opatrně. S ohledem na rodiče, ale bez ohledu na dítě. Pro předcházení takových situací se dělá málo, ex-post řešení takové situace často nahrává tomu rodiči, který dítě využívá jako prostředek boje s druhým rodičem a zneužívá tak práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti. Velmi časté je zneužívání pracovníků OSPOD ve smyslu přenášení odpovědnosti, kdy má OSPOD v roli spojky zprostředkovávat komunikaci mezi rodiči. Na obranu rodičů je nutno říci, že ten z nich, který by se domlouvat chtěl a je i ochoten přizpůsobovat se potřebám dítěte, zůstane často bez pomoci neumíme zapojit druhého toho méně motivovaného rodiče. Abychom uměli s rodiči efektivně pracovat, obhájit svá stanoviska a svůj přístup, je důležité pochopit jejich chování a motivy. Naprostá většina z nich skutečně chce pro své dítě to nejlepší, naprostá většina z nich v této krizové situaci není schopna bez pomoci nahlížet na věc optikou dítěte jen ze svého zúženého pohledu.

Co vyhrocuje spor mezi rodiči?

Sbírání potvrzení na podporu svých tvrzení, shromažďování argumentů pro to, čeho chci dosáhnout jako rodič jednotlivce (psychologické posudky na dítě v některých vleklých sporech se dítě vidí až se šesti psychology) Tedy budování zákopů, stavění neproniknutelných zdí a natahování ostnatého drátu v takové situaci pak rodičům říkáme, buďte rozumní a dohodněte se. Dostatek času nabízí také možnosti programovat dítě, manipulovat, znechutit druhého rodiče, přehlásit trvalé bydliště a přihlásit na jinou školu bez vědomí druhého rodiče V začátku sporu je tedy velmi důležitá rychlost třetí strany pro vstup do sporu. Jejím působení by mělo být vedeno následujícími zásadami: OBA jste pro dítě důležití, nemusíte se bát, že o něj přijdete Musíte se chovat v zájmu svého dítěte víte, jaké důsledky na něj váš rozvod má? Víte, jak se cítí, co by si přálo, co by teď potřebovalo? = orientace na perspektivu dítěte To vy se musíte primárně přizpůsobit potřebám dítěte. Rozbíjíte mu rodinu, jste povinni mu zajistit co nejmenší ztráty. Vy nesete v první řadě povinnosti, vaše dítě v první řadě práva! Odklon od já jako rodič chci, já mám právo k tomu moje dítě potřebuje, moje dítě má právo na oba rodiče, dětství bez toho, aby bylo zatěžováno partnerským/rodičovským konfliktem. O co jde rodičům ve sporu o určení úpravy poměrů dítěte po rozvodu? Mají strach, že ztratí své dítě. Mají strach, že nebudou mít dostatečný prostor, aby dítěti vstúpili pro ně důležité hodnoty, zásady, aby se mohli dostatečně podílet na výchově, vést dítě k zálibám, které jsou jim blízké, aby mohli dostatečně naplňovat svou rodičovskou roli. Chtějí mít pod kontrolou finanční prostředky, které dítěti v rámci placení výživného poskytují. Chtějí rozhodovat o tom, na co budou tyto prostředky vynaloženy. Bojí se manipulace dítěte proti své osobě ze strany druhého rodiče. Přestali mít druhého rodiče svého dítěte rádi, přestali si ho vážit, nedokážou v něm vidět vhodného rodiče pro své dítě. Na základě toho, jak se zachoval, jak se v něm druhý rodič zklamal, jak ublížil a protože pro ni/něj už není vhodným životním partnerem. Tím nejzásadnějším

problémem na straně rodičů je, že se prvotně zajímají o sebe nikoliv o své dítě. A o svá práva (na dítě) nikoliv svou odpovědnost a své povinnosti vůči dítěti! Je to pochopitelné, ale nelze se s tím spokojit. atmosféra strachu a nejistoty (Jak to se mnou bude? Budu ještě dítě vídat? Změní se můj životní standard? Jak užívám sebe a dítě? Bude mít to dítě vůbec něco ze mě, nebo mě o něj úplně připraví) dostatek komunikace formou výměny SMS, sepisování návrhů a protinávrhů vše čteno optikou ve sporu, tedy tím nejextrémnějším, nejdramatičtějším způsobem odpověď nebo protinávrh musí přijít ještě s něčím extrémnějším, dramatičtějším dostatek času na uzavírání koalic, aliancí, šikování rodinných příslušníků Rodiče potřebují třetí osobu, která jim umožní bez ztráty tváře (bez toho, aniž by se jeden nebo druhý musel snížit), začít se domlouvat. Předmětem domluvy nesmí být JÁ a TY, ale Maruška, Helenka, Honzík, Pepík = jejich společné dítě. Nedomlouvají se kvůli sobě, ale kvůli dítěti. Pro děti jsme ochotni udělat téměř cokoli. Přes všechno výše uvedené platí, že naprostá většina rodičů skutečně chce to nejlepší pro své dítě a naprostá většina z nich je také schopná o své dítě pečovat. Rozvod se nesmí stát soutěží o lepšího rodiče.

7. Nejlepší zájem dítěte

Každý rok se nově ocitá více než dětí v situaci rozpadu rodiny. Ticho. Hádky. Táta je kretén, máma je kráva. Nejistota. Strach. VINA. ZTRÁTA Nejlepší zájem dítěte, jeho zjišťování a posuzování, se v cochemské praxi neboli interdisciplinární spolupráci odráží v jednom z jejích principů. Za nejlepší odborníky na nejlepší zájem dítěte jsou považováni jeho rodiče. V naprosté většině případů chtějí rodiče pro své dítě skutečně to nejlepší a to i v případech, kdy jsou tyto představy odlišné. Rodiče v konfliktu nejsou někdy schopni nahlížet na nejlepší zájem svého dítěte jeho optikou. Bojí se nebo ho neumí vhodnou formou zapojit. Přesto jsou to oni, kdo ví nejlépe, co jejich dítě potřebuje a chce. Vědí, jestli je úzkostné, co mu obvykle pomáhá úzkost překonat. Znají jeho nejlepší kamarády, jeho vztah s dalšími členy rodiny. Mají představu o tom, co je pro dítě důležité a jak bude v které situaci pravděpodobně reagovat. Úkolem ostatních odborníků, kteří s rodiči pracují, je vysvětlit jim prožívání a potřeby dítěte v této specifické situaci tak, aby pak rodiče byli schopni za jejich pomoci najít takové řešení, které bude moci dítě přijmout. Možností, jak to učinit, je celá řada a formy by se měly odvíjet od odbornosti dané profese. Pro OSPOD se nabízí v první fázi práce s rodiči (edukace na společné schůzce), předat rodičům informace formou letáku s odkazy na zdroje, které si mohou rodiče nastudovat v bezpečí domova, aniž by byli konfrontováni druhým rodičem nebo pracovníkem OSPOD. Desetitisícům dětí ročně se rozpadá rodina. Děti chtějí své rodiče vidět spokojené. Potřebují je pro svůj zdravý vývoj vidět velké. Aby k nim mohly vzhlížet. Aby se u nich cítily v bezpečí. Aby mohly být dětmi. Váš rozvod zvládnou, když ho zvládnete vy! Nezapomínejte, že vaše dítě pochází z vás obou. Je z 1/2 matkou a z 1/2 otcem tak se také vnímá, tak o sobě přemýšlí. Jestliže se navzájem očerňujete a znevažujete, říkáte dítěti, že je z 1/2 nebo dokonce celé špatné Jak se má takové dítě přijmout?! Co může vyrůst z krávy a kreténa? Můžete se rozejít jako partneři, ale ne jako rodiče! Máte společnou rodičovskou odpovědnost. Bude neustále třeba domlouvat se, o zdravotních záležitostech, o vzdělání, o volnočasových aktivitách, výchovných problémech Rozvodem se druhého rodiče svého dítěte nezbavíte! Vaše dítě má právo na péči a výchovu od vás obou! Oba vás potřebuje a chce! Měníte zásadně jeho život, mějte to na paměti. Buďte upřímní, nezatajujte a nezkreslujte! I nevím je odpověď. Buďte shovívaví a trpěliví. Nepřenášejte odpovědnost za svá rozhodnutí na dítě. Nenuťte ho vybírat si. Netrhejte jeho vazby s dalšími vztahovými osobami (prarodiče, širší rodina, kamarádi) teď je bude moc potřebovat. A nedovolte, aby o vašem životě rozhodoval soud, vy jste nejlepšími odborníky na nejlepší zájem svého dítěte. Vy víte, co vaše Alenka, Pepík, Hanička potřebuje. Normální je domlouvat se! Zvládlí to jiní, i vy to dáte.

8. Co je jinak v opatrovnictví?

- ✓ Interdisciplinarita subjektů zapojených do opatrovnického řízení
- ✓ Posilování rodičovské zodpovědnosti
- ✓ Společné jednání rodičů v jeden čas na jednom místě
- ✓ Edukace rodičů
- ✓ Využití informačních zdrojů – letáky, videospot
- ✓ Rámec normálnosti
- ✓ Rodičovský plán
- ✓ Dopis dítěti
- ✓ Jiný soudní rok

